

Шимко Віталій,
*доктор психологічних наук, професор,
професор кафедри професійної психології,
Національна академія Служби безпеки України*

ПСИХОЛІНГВІСТИЧНИЙ ПРОФАЙЛІНГ ДЛЯ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ

Умови тривалого збройного конфлікту суттєво підвищують вимоги до психологічного забезпечення Сектору безпеки та оборони України. Зростаюча складність оперативних завдань, хронічний стрес, ризики психологічних розладів у персоналу формують запит не просто на психологічну підтримку, а на точні, відтворювані та верифіковані діагностичні інструменти. Рівень відповіді на цей виклик визначається передусім методологічною культурою, що панує у відповідних системах.

У провідних країнах – членах НАТО психологічне забезпечення силових структур спирається на доказову методологічну базу, яка включає верифіковані психолінгвістичні методи аналізу. Психолінгвістичний профайлінг (Шимко, 2025) як науковий напрям – виявлення індивідуально-психологічних характеристик автора через аналіз мовленнєвих і текстових маркерів – має міцне емпіричне підґрунтя, яке сформувалось протягом останніх чотирьох десятиліть. Його ключові методологічні компоненти добре представлені в міжнародній науковій літературі. LIWC (Linguistic Inquiry and Word Count; Pennebaker et al., 2015) забезпечує автоматизований кількісний аналіз психологічно значущих лексичних категорій. CBCA (Criteria-Based Content Analysis; Steller & Köhnken, 1989) дозволяє структуровано оцінювати достовірність мовленнєвих повідомлень. CAA / Picornell Approach (Picornell, 2012) орієнтований на аналіз наративних стратегій та маркерів обману. CDA (Critical Discourse Analysis; Fairclough, 1989) реконструює ідеологічні рамки та владні відносини в тексті. SCAN (Scientific Content Analysis; Sapir, 1987) виявляє індикатори нещирості у письмових заявах. Усі зазначені методи мають розгалужену наукову базу з сотнями публікацій у рецензованих виданнях і широко застосовуються у психологічному забезпеченні правоохоронних і силових структур США, Великобританії, Ізраїлю та країн – членів НАТО. Показово, що їхнє застосування давно вийшло за межі академічних лабораторій: стандартизовані протоколи психолінгвістичного аналізу є частиною системи підготовки і відбору персоналу в спецслужбах провідних держав.

Аналіз вітчизняної практики психологічного забезпечення Сектору безпеки і оборони України, на наш погляд, виявляє методологічний розрив, який має системний характер. Основу психодіагностичного арсеналу більшості структур складають методики, розроблені або адаптовані в радянський період. – MMPI та його варіанти, тест Люшера, проєктивні техніки, стандартизовані опитувальники тривожності та акцентуацій тощо. Ці інструменти мають суттєві обмеження з точки зору сучасних методологічних стандартів: вони орієнтовані переважно на констатацію актуального стану, не передбачають системного аналізу мовленнєвої поведінки як самостійного діагностичного джерела й з огляду на практику часто не забезпечують відтворюваності висновків між

різними фахівцями. Нормувальні вибірки більшості застосовуваних методик не оновлювались належним чином декадами і здебільшого не відповідають актуальним психометричним вимогам. Особливо критичною є відсутність стандартизованих протоколів аналізу тексту й мовлення – тобто саме того класу інструментів, що забезпечує об'єктивну, відтворювану і доказово підкріплену психологічну оцінку. Підкреслимо, що ключова проблема полягає не у відсутності кваліфікованих фахівців, а у відсутності методологічної інфраструктури, що унеможлиблює накопичення верифікованої доказової бази. В умовах воєнного часу, коли ціна діагностичної помилки – не академічна дискусія, а людські й оперативні втрати, цей розрив набуває особливої гостроти.

В контексті подолання зазначеного методологічного розриву розроблено MMP v1.3 – Модуль мультиметодного психолінгвістичного профайлінгу (Шимко, 2025; DOI: 10.5281/zenodo.19512862). Ця платформа є першим українськомовним інтегрованим інструментом на базі ШІ, що операціоналізує провідні верифіковані методи психолінгвістичного аналізу в єдиному аналітичному конвеєрі. MMP v1.3 включає 18 аналітичних мікроблоків, організованих у сім тематичних розділів:

- (1) класифікація тексту;
- (2) LIWC-аналіз (займенниковий профіль, емоційна валентність, когнітивні маркери, темпоральний профіль, соціальні референції);
- (3) CAA / Picornell Approach (episode segmentation, маркери обману, аналіз максим Грайса);
- (4) SCAN-чекліст (9 індикаторів);
- (5) CBCA (критерії достовірності груп A–D);
- (6) критичний дискурс-аналіз (агентність, ідеологічна рамка, прагматика);
- (7) статистична верифікація та інтегровані звіти (психологічний профіль за моделлю Big Five, зведена оцінка щирості, гіпотези мотивів і прогноз поведінки).

Платформа реалізована у форматі автономного HTML/JavaScript-застосунку з відкритим доступом, підтримує роботу з локальними і хмарними мовними моделями (LLM), не потребує встановлення спеціалізованого програмного забезпечення і може застосовуватися безпосередньо в оперативних, кадрових та інших практичних підрозділах. Методологічна база MMP ґрунтується на авторських дослідженнях у галузі психолінгвістичного профайлінгу (Shymko, 2025a; 2025b; Шимко, 2024a; 2025a).

Психолінгвістичний профайлінг не є екзотичним академічним напрямом, а радше практично орієнтованою методологією з верифікованою доказовою базою, що відповідає стандартам доказової психології та реальним потребам психологічного забезпечення Сектору безпеки і оборони України. Перехід від інтуїтивно-суб'єктивних до відтворюваних, стандартизованих методів аналізу є більш ніж питанням методологічних переваг, адже йдеться про вимоги відповідності стандартам НАТО і підвищення ефективності роботи з особовим складом в умовах тривалого збройного конфлікту. MMP v1.3 є готовим інструментальним рішенням для цього переходу – верифікованим,

документованим і доступним.

Список використаних джерел:

1. Fairclough N. Language and Power. London : Longman, 1989. 259 p.
2. Pennebaker J. W., Booth R. J., Boyd R. L., Francis M. E. Linguistic Inquiry and Word Count: LIWC2015. Austin, TX : Pennebaker Conglomerates, 2015.
3. Picornell I. Cues to deception in a textual narrative context: PhD diss. Birmingham : Aston University, 2012.
4. Sapir A. Scientific Content Analysis (SCAN). Phoenix, AZ: Laboratory for Scientific Interrogation, 1987.
5. Shymko V. Identifying key idiolect markers in sociolinguistic profiling: A scoping review and analytical framework for real-world applications. *SAGE Open*. 2025a. Vol. 15, No. 2. DOI: 10.1177/21582440251334276
6. Shymko V. Personality profiling through language: Assessment techniques for Big Five traits in psycholinguistic perspective. *Psycholinguistics*. 2025b. Vol. 38, No. 1. P. 175–192. DOI: 10.31470/2309-1797-2025-38-1-175-192
7. Steller M., Köhnken G. Criteria-based statement analysis. Psychological Methods in Criminal Investigation and Evidence / ed. D. C. Raskin. New York : Springer-Verlag, 1989. P. 217–245.
8. Шимко В. А. MMP v1.3: Модуль мультиметодного психолінгвістичного профайлінгу [Програмний засіб]. 2026. DOI: 10.5281/zenodo.19512862
9. Шимко В. А. Мультидисциплінарна методологія психологічного профілювання: структурно-онтологічна концептуалізація. *Технології розвитку інтелекту*. 2024а. Т. 8, № 1(35). DOI: 10.31108/3.2024.8.1.8.
10. Шимко В. А. Психолінгвістичний профайлінг як науковий напрям: теоретичні основи та міждисциплінарна методологія. *Psycholinguistics*. 2025. Т. 37, № 1. С. 177–199. DOI: 10.31470/2309-1797-2025-37-1-177-199.
11. Шимко В. А. Теорія і практика ідеографічного профайлінгу: п'ятифакторна модель особистості: навч. посіб. Київ: Національна академія Служби безпеки України, 2024.